

Dziennik ustaw Państwa

dla

królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa.

Zeszyt XLII. — Wydany i rozesłany dnia 21 sierpnia 1870.

105.

Rozporządzenie ministra wyznań i oświecenia z dnia 20 sierpnia 1870,

mocą którego wydaje się regulamin szkolny i naukowy dla ogólnych szkół ludowych.

Obowiązuje w krajach reprezentowanych w Radzie państwa, wyjawszy królestwo Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim i markgrabiectwo istryjskie.

Na mocy §. 78 ustawy z dnia 14 maja 1869, Dz. u. p. Nr. 62, i po wysłuchaniu krajowych władz szkolnych, uznaję za stósowne wydać prowizorycznie następujący regulamin szkolny i naukowy dla ogólnych szkół ludowych, a to z zastrzeżeniem dalszych rozporządzeń, jakie w miarę doświadczenia i postępu szkół ludowych okażą się potrzebnemi, tudzież uwzględniając tę okoliczność, że poszczególne ustawy krajowe względem szkół ludowych jeszcze nie przyszły do skutku.

Rozporządzenie to ma wejść w moc obowiązującą z początkiem roku szkolnego 1870/1.

Stremayr r. w.

Regulamin szkolny i naukowy dla ogólnych szkół ludowych.

I. O uczęszczaniu do szkoły.

§. 1. Dla dopilnowania, aby dzieci według przepisu uczęszczały do szkoły, władz szkolna miejscowa, (miejscowa rada szkolna) winna udzielić przewodniczącemu szkoły, na ósm dni przed rozpoczęciem się każdego roku szkolnego, wykaz wszystkich dzieci okręgu szkolnego, obowiązanych uczęszczać do szkoły. Co do konskrybowania i utrzymywania w nauce dzieci, obowiązanych uczęszczać do szkoły, władz szkolna krajowa (krajowa rada szkolna) wyda osobne przepisy.

Obowiązkiem jest rodziców lub ich zastępów, dzieci obowiązane uczęszczać do szkoły przyprowadzić w jednym z ostatnich trzech dni przed rozpoczęciem się roku szkolnego, dla wpisania ich w rejestr dzieci do szkoły uczęszczających (w metrykę szkolną). Uchybiających temi obowiązkowi rodziców lub ich zastępów przewodniczący szkoły wymieni władzy szkolnej miejscowości, w celu przeprowadzenia prawnej czynności urzędowej.

§. 2. Dzieci są obowiązane uczęszczać do szkoły gdy ukończą szósty rok życia. Te, które przy rozpoczęciu się roku szkolnego są w wieku pomiędzy piątym a szóstym rokiem życia, mogą być przyjęte tylko za zezwoleniem władzy szkolnej miejscowości. Powzwołanie to może być udzielone tylko dzieciom fizycznie i umysłowo dojrzałym, i tylko wtedy, jeżeli tym sposobem nie przekroczy się przepisanej liczby uczniów.

§. 3. Żadne dziecko nie może bez powodów usprawiedliwiających opuszczać pewnych godzin lub dni na naukę szkolną przepisanych.

Nieobecność w szkole, w przeciągu ośmiu dni dostatecznie nie usprawiedliwiona, jeżeli jej przyczyna nie jest powszechnie wiadoma, będzie uważana jako nieusprawiedliwiona.

§. 4. Jako słuszne przyczyny usprawiedliwiające uważa się w szczególności:

- a) chorobę dziecka;
- b) chorobę rodziców lub krewnych, jeżeli jest dowiedzionem, że ci potrzebują koniecznie aby ich dziecko pieczętnowało;
- c) stan powietrza, z powodu którego zdrowie dzieci mogłoby być narażone na niebezpieczeństwo;
- d) drogi trudne do przebycia.

§. 5. Jeżeli przyczyną nieuczęszczania do szkoły jest brak odzienia przy udowodnionym ubóstwie, władza szkolna miejscowa winna postarać się, aby ci, którzy są do tego prawnie obowiązani, natychmiast zaradzili potrzebie.

§. 6. Każdy nauczyciel winien ze swej strony wykazywać nieobecność uczniów i w tym celu codziennie wszelką nieobecność, tak usprawiedliwoną jak i nieusprawiedliwoną zapisywać dokładnie w dzienniku szkolnym. Przewodniczący szkoły przedkłada władzy szkolnej miejscowości wykaz nieobecności uczniów w terminie ustawą do rewizji wyznaczonym. W jaki sposób wykaz ten ma być przedkładany, wskazuje krajowa władza szkolna.

§. 7. Władza szkolna miejscowa ma niezwłocznie zbadać przyczyny nieobecności uczniów, o ile takowe są wątpliwe, i postąpi przeciwko opieszałym rodzicom lub ich zastępcom według przepisów prawnych.

II. O wyznaczeniu czasu do nauki.

§. 8. Rok szkolny trwa 46 tygodni. Zazwyczaj zaczyna się pomiędzy 1 września a 1 listopada.

Tam gdzie się znajdują szkoły średnie, nauka w szkołach ludowych rozpoczęć się ma jednocześnie, to jest w czasie dla tamtych do nauki wyznaczonym.

Dla wszystkich innych miejsc, czas rozpoczęcia i zakończenia nauki, wyznacza, z uwzględnieniem stosunków miejscowości i zatrudnienia mieszkańców, władza szkolna powiatowa (powiatowa rada szkolna), która z tych samych względów może także rozdzielić ferie główne, sześciotygodniowe na przeciag całego roku.

Władza szkolna krajowa może zezwolić na wyjątki od powyższych postanowień co do rozpoczęcia roku szkolnego.

§. 9. Dni feryalne w ciągu roku szkolnego ustanawia krajowa władza szkolna.

§. 10. Nauka szkolna ma odbywać się we wszystkich dniach roku na ferie niewyznaczonych, a tylko w razie nadzwyczajnych okoliczności, władza szkolna miejscowa może wyznaczyć na ferie najwięcej jeszcze trzy dni w przeciągu roku szkolnego.

(Dodatek dla Tyrolu i Vorarlbergu: Ze względu na miejscowe i inne szczególne stosunki, władza szkolna krajowa może pozwolić na czasowe uwolnienie dzieci od obowiązku uczęszczania do szkoły w miesiącach letnich).

§. 11. W szkołach o kilku klasach nauka powinna być zwyczajnie całodniowa, tylko w szkołach jednoklasowych, w wypadku, o którym wspomina §. 45 niniejszego regulaminu, może być zaprowadzona nauka półdniowa.

W skutku uzasadnionych wniosków władzy szkolnej powiatowej, krajowa władza szkolna ma prawo pozwolić wyjątkowo także w innych wypadkach na zaprowadzenie nauki półdniowej.

§. 12. Czas rozpoczęcia i trwania nauki szkolnej w godzinach wcześniejszych lub późniejszych, jak tego rozmaite wymagają okoliczności, wyznacza władza szkolna miejscowa, uwzględniając jednak przepisaną liczbę godzin.

§. 13. Dzieci obowiązane są uczęszczać do szkoły aż do ukończenia czternastego roku życia.

Skrócenie czasu przepisanego na naukę szkolną, (zminieszczenie liczby godzin szkolnych w tygodniu, ograniczenie nauki na półrocze zimowe, zaprowadzenie wykładów wieczornych, lub niecodziennych albo w jaki inny odpowiedni sposób), może być dozwolonem po wsiach tylko dla młodzieży w dwóch ostatnich latach nauki szkolnej. Bliższe orzeczenie w tym względzie przysługuje krajowej władzy szkolnej, z uwzględnieniem odnośnych życzeń i wniosków władz szkolnych miejscowych i powiatowych.

(Dodatek dla Gorycy i Gradyski: W duchu tych postanowień rada szkolna krajowa wyda potrzebne rozporządzenie dla tych okręgów szkolnych, w których na mocy §. 21 ustawy krajowej względem zakładania szkół, dzieci obowiązane są uczęszczać do szkoły tylko aż do ukończenia dwunastego roku życia.

III. O wystąpieniu ze szkoły.

§. 14. Wyszedłszy z obowiązku uczęszczania do szkoły, dzieci, które według zdania przewodnika szkoły (w szkołach o kilku klasach według zdania konferencji nauczycielskiej) nabyły najpotrzebniejszych, przepisanych wiadomości (§. 21, ustęp 2 ustawy państwowej z dnia 14 maja 1869 względem szkół ludowych), i mają być uwolnione od obowiązku uczęszczania do szkoły, otrzymają świadectwo ukończonej nauki, za które nie składa się żadnej opłaty (taksy) pod jakimkolwiek tytułem. Gdyby takowego świadectwa odmówiono, rodzice lub ich zastępcy mają prawo prosić władzę szkolną powiatową o odbycie z uczniem egzaminu.

Świadectwo ukończonej nauki otrzymają także te dzieci, którym władza szkolna powiatowa, na mocy §. 21, ustępu 3 ustawy państwowej o szkołach ludowych, pozwoliła opuścić szkołę przed upływem lat obowiązujących.

§. 15. Dzieci, które nie uzyskają świadectwa ukończonej nauki obowiązane są uczęszczać do szkoły nawet po upływie lat obowiązujących.

Dzieci których stan umysłowy lub fizyczny po wyjściu z obowiązku uczęszczania do szkoły dowodnie okazuje, iż nie można się spodziewać aby cel szkoły ludowej osiągnęły, otrzymają świadectwo odbytnej nauki, w którym wyraźnie odwołać się należy na niniejszy paragraf regulaminu szkolnego i naukowego.

§. 16. Dzieci pobierające naukę w domu, lub w zakładzie prywatnym któremu nie przysługują prawa instytutu publicznego, kończąc wiek obowiązujący do szkoły, winny podać się egzaminowi w szkole publicznej, i wykazać się z tego władzy szkolnej powiatowej okręgu szkolnego w którym są konskrybowane (§. 1).

Za egzamin składa się taksę w kwocie pięć złotych waluty austriackiej, którą egzaminatorowie i przewodniczący szkoły rozdzielą pomiędzy sobie w równych częściach. W razie udowodnionego ubóstwa władza szkolna bezpośrednio przełożona nad szkołą, może uwolnić od tej taksy całkiem lub częściowo.

§. 17. Od obowiązku uzyskania świadectwa ukończonej nauki wyjątemi są dzieci które w wspomnionym przeciagu czasu uczęszczają do wyższej szkoły, jakoteż podlegające ułomnościom umysłowym lub ciężkim cielesnym, a które z tego powodu ustanawia czasowo lub nazwawsze od obowiązku uczęszczania do szkoły publicznej.

§. 18. Świadectwo ukończonej nauki wystawia przewodniczący szkoły, w szkołach zaś o kilku klasach podpisuje takie także nauczyciel najwyższej klasy.

Nazwiska dzieci wychodzących ze szkoły zapisują się w księdze którą władza szkolna miejscowa przechowuje, a zarazem notuje się wyjście ze szkoły w metryce szkolnej.

§. 19. W świadectwach ukończonej nauki wystawionych dla dzieci które uczęszczają do publicznej szkoły ludowej wyrazić należy oprócz dokładnego rodozaju ucznia:

- a) jak długo uczeń uczęszczał do szkoły;
- b) sąd o moraluem zachowania się i pilności wychodzącego ze szkoły;
- c) sąd o jego biegłości w poszczególnych przedmiotach naukowych;
- d) oświadczenie, że wymaganiom ustawy zostało zadosyć uczynionem i uczeń na tej zasadzie jest uwolnionym od obowiązku uczęszczania do szkoły.

W świadectwach uczniów prywatnych (§. 16) odpada wyszczególnienie jak długo uczeń uczęszczał do szkoły, tudzież sąd wspomniony pod b).

§. 20. Pilność w uczęszczaniu do szkoły klasyfikuje się słowami: bardzo pilnie, pilnie, mniej pilnie, niedbale; zachowanie moralne: zupełnie odpowiednie, odpowiednie, mniej odpowiednie; postęp w poszczególnych przedmiotach naukowych: bardzo dobrze, dobrze, miernie, niedostatecznie.

IV. O karności szkolnej.

§. 21. Wychowanie młodzieży ma na celu kształcenie otwartych, szlachetnych charakterów. Dla osiągnięcia tego celu nauczyciel powinien nieustannie mieć na względzie prawdziwie moralne zachowanie się młodzieży, budzić zamilowanie obowiązków, jakoteż uczucie honoru, ducha społeczeńskiego, uczucia ludzkości, i miłości ojczyzny. Może i powinien używać w tym celu wszelkich środków, prawnie pozwolonych i przez pedagogię zalecone.

§. 22. W szczególności należy nakłaniać każdego ucznia do schludności i porządku, do ścisłego posłuszeństwa i przyzwoitego zachowania się.

Schludność odnosi się nietylko do ciała i odzieży, lecz także do środków naukowych, sprzętów szkolnych, izby szkolnej i innych miejsce w domu szkolnym.

Dzieci których powierzchność w skutek chorobliwego stanu wznieca obrzydzenie, lub których obecność w szkole każe się obawiać rozpowszechnienia choroby zaraźliwej, należy wydalić ze szkoły i nieprzypuszczać dopóki ta przeszkoła nie będzie usunięta.

§. 23. Uczniowie powinni przychodzić do szkoły w czasie właściwym i nie wolno im oddalać się z izby szkolnej bez pozwolenia nauczyciela.

Po upływie pierwszych dwóch godzin nauki w którejkolwiek połowie dnia następuje pauza 15 minut trwająca, podczas której, jeżeli okoliczności są po temu, uczniowie mogą

oddalać się z izby szkolnej za pozwoleniem nauczyciela, klasami lub oddziałami. Zamiast tego, gdzie, lub gdy oddalenie się z izby szkolnej jest niemożebnem, można zaprowadzić ćwiczenia gymnastyczne według zasad gymnastyki domowej.

Dla dzieci dwóch najniższych klas wieku następuje pauza pięciominutowa już po pierwszej godzinie nauki.

§. 24. W zastosowaniu środków wychowawczych, szczególny względ mieć należy na właściwości dziecka. W żadnym razie kary nie powinny szkodzić moralnemu uczuciu dziecka, ani jego zdrowiu. Kara cielesna jest bezwarunkowo wykluczona ze szkoły.

Jako środki karności służą w ogóle pochwała, nagroda z dodaniem premii w końcu roku; z drugiej strony przestroga, upomnienie, stanie w ławce lub przed ławkami, zatrzymanie w klasie pod odpowiednim dozorem (zawiadomiwszy o tem rodziców jeżeli można), stawienie dziecka przed konferencją nauczycieli (w szkołach jednoklasowych przed przewodniczącym miejscowej władzy szkolnej), nakoniec czasowe wydalenie.

Ostatnią karę może zarządzić władz szkolna miejscowa na wniosek przewodniczącego szkoły (w szkołach o kilku klasach na wniosek konferencji nauczycielskiej) tylko w wyjątkach wyjątkowych, jeżeli pobyt dziecka w szkole zagraża w wysokim stopniu moralności współuczniów.

Co się tyczy dzieci wykluczonych ze szkoły wchodzą w zastosowanie postanowienia §. 20 ustawy państowej o szkołach ludowych.

§. 25. Nauczyciel powinien mieć względ także na zachowanie się dzieci po za szkołą, o ile może zwracać na to uwagę.

W razie samowolnej nieobecności dzieci w szkole należy zawiadomić natychmiast rodziców aby zaradzili złemu.

V. O obowiązkach nauczycieli.

§. 26. Nauczyciel obowiązany jest pełnić sumiennie ważny swój urząd, wykonywać ściśle wszelkie postanowienia ustaw i rozporządzeń, jakież polecenia władz zwierzchniezych, wstrzymywać się od wszelkiego nadużywania szkoły, tudzież swego względem tejże stanowiska do agitacji politycznych, narodowościowych lub wyznaniowych, i mieć czujne oko na wszystkie dzieci jego pieczy powierzone.

W szkołach przy których jest kilku nauczycieli powinni ci zgodą swoją i wzajemnym szacunkiem jednać sobie zaufanie powszechne, dla przyczyniania się tym sposobem do dobra i podniesienia szkoły. Przewodniczącemu szkoły winni drudzy nauczyciele w sprawach urzędowych ściśle posłuszeństwo.

§. 27. Nauczycielowi nie wolno porucać dzieciom do szkoły uczęszczającym czynności niedający się pogodzić z karnością szkolną, lub niezostających w żadnym związku z celem nauki.

§. 28. Wymierzając kary, nauczyciel powinien ciągle mieć przed oczyma swój obowiązek i swoją odpowiedzialność moralną. Środków do karania powinien używać oszczędnie i z wyrachowaniem.

§. 29. Nauczyciel powinien ile możliwości popierać potrzebny dla dobra nauki i wychowania stosunek z domem rodzicielskim i zgodne jego współdziałanie. W szczególności jeżeli uczniowie po kilkakrotnie przeciwko prawom szkolnym wykroczyli, winien porozumieć się z rodzicami lub ich zastępcami jakich środków karnych w przyszłości użyć wypadnie.

Nauczyciel baczyć powinien aby lokalności i sprzęty szkolne były zawsze czysto utrzymane; nadto nie powinien lokalności szkolnych w sposób ich przeznaczeniu przeciwny ani sam używać, ani tego komu innemu pozwalać.

Za uszkodzenia skutkiem swawoli będące, odpowiada sprawca. Ile razy okaże się potrzeba reperacji lub pomnożenia sprzętów szkolnych, przewodniczący winien udać się o zaradzenie do władzy szkolnej miejscowości, a jeżeli ta nie zaradzi, do władzy szkolnej powiatowej.

§. 30. W szkołach jednoklasowych nauczyciel powinien przybywać do izby szkolnej na kwadrans przed rozpoczęciem nauki, zaczynać i kończyć naukę ściśle w godzinach wyznaczonych. W szkołach o kilku klasach konferencja nauczycieli zarządzi co potrzeba względem nadzoru nauczycielskiego nad dziećmi przed rozpoczęciem nauki. Bez legalnego uprawnienia, żaden nauczyciel nie może nauki przerywać, zawieszać lub skracać, i żadnych zgoła zmian przedsiębrać w czasie na naukę wyznaczonym.

W razie słabości, należy wcześnie zawiadomić, w szkołach jednoklasowych władzę szkolną miejscowością, w szkołach o kilku klasach, przewodniczącego szkoły.

§. 31. Urlop do trzech dni w szkołach jednoklasowych może udzielić władza szkolna miejscowa, w szkołach o kilku klasach przewodniczący szkoły, o czem za każdym razem należy zawiadomić władzę szkolną powiatową. Dłuższy urlop tylko władza szkolna powiatowa udzielić może,

§. 32. Jeżeli nauczyciel chce złożyć posadę nauczycielską, natczas, wyjawszy gdyby był przeniesionym na inną posadę nauczycielską, winien podać prośbę o uwolnienie do władzy szkolnej miejscowości przynajmniej na kwartał pierwej.

Jeżeli nauczyciel chce ustąpić przed końcem roku szkolnego, potrzebnem jest do tego pozwolenie krajowej władzy szkolnej.

W żadnym razie nauczyciel nie może upuszczać swojej posady w szkole dopóki stosownie do przepisów nie zostanie uwołnionym.

§. 33. W każdej szkole przewodniczący tejże jest odpowiedzialnym za utrzymanie w porządku ksiąg urzędowych jakie mogą być potrzebne, tudzież aktów, jako to: kroniki szkolnej, metryki szkolnej, dzienników i katalogów, księgi z wykazami tygodniowymi wziętych przedmiotów, protokołów konferencyi, spisu książek gratysowych otrzymanych i rozdanych itd. On także powinien przechowywać pieczęć urzędową. On prowadzi dokładny inwentarz posiadanych środków naukowych i sprzętów szkolnych, z końcem każdego roku szkolnego wyszczególnia ile w ciągu roku przybyło i wykaz ten przedkłada w odpisie władzy szkolnej miejscowości nadmieniając oraz co jeszcze nabyć potrzeba.

Do inwentarza szkolnego należy także ustawa szkolna tudzież wychodzące rozporządzenia i przepisy dla szkół ludowych.

Wszystkie książki i akta powinny być uporządkowane według lat i przechowywane w archiwie szkolnym; w razie zmiany osób oddając je następcy urzędowemu, spisać należy protokół.

§. 34. Przewodniczący szkoły ma nadzór nad wewnętrznymi sprawami szkoły i niemi kieruje. W szczególności jego jest obowiązkiem mieć staranie aby ustawa szkolna była ściśle wykonywana.

O ile mu czas pozwoli powinien uczęszczać na godziny swoich współnauczycieli i współnauczycielek, i starać się o usunięcie nieporządków i nadużyć jeżeliby się zdarzały. Zmierzającym do tego celu rozporządzeniom przewodniczącego, powinni nauczyciele być posłuszni. Jeżeli który z nauczycieli postrzeże, iż jakieś rozporządzenie tego rodzaju sprzeciwia się ustawie albo regulaminowi szkolnemu, lub szkodzi dobru szkoły, ma prawo a nawet obowiązek oznajmić o tem powiatowej władzy szkolnej.

§. 35. Zażalenia i życzenia z poza obrębu szkoły oznajmia przewodniczący szkoły odnośnym nauczycielom. Gdyby sprawa mogła stać się szkodliwą dla szkoły, powinien do niej władzy szkolnej miejscowości.

§. 36. W razie przeszkodzenia któregoś z nauczycieli w szkołach o kilku klasach, przewodniczący powinien mieć staranie o dalszy tok nauki, gdy zaś można przewidywać że przeszkodzenie dłuższy czas trwać będzie, zawiadomia o tem powiatową władzę szkolną.

W szkołach jednoklasowych przewodniczący władzy szkolnej miejscowości zawiadomia natychmiast władzę szkolną powiatową.

VI. O konferencji nauczycielskiej.

§. 37. W szkołach posiadających więcej sił nauczycielskich przewodniczący szkoły zwołuje regularnie co miesiąc konferencję nauczycielską, odbywać się mającą w czasie nie przeznaczonym na naukę. Konferencję nadzwyczajną zwołuje ile razy sam uzna nagłą potrebehę, lub gdy to dwóch członków ciała nauczycielskiego zaproponuje.

Członkami konferencji są wszyscy nauczyciele, nauczyciele niżsi i pomocnicy. Ci ostatni mają głos uchwalający tylko wtedy gdy chodzi wyłącznie o przedmiot którego nauczają albo o ich uczniów; w innych razach mają tylko głos doradczy.

§. 38. Celem konferencji nauczycielskich w ogólności jest, aby nauczyciele mogli się porozumieć co do zasad nauki, karności i urządzeń szkolnych, tudzież co do stanu nauki, moralnego zachowania się uczniów i postępu dzieci, dalej celem ieh jest osiągnięcie niezbędnej w każdej szkole zgodności i wspólności postępowania ze strony nauczycieli.

Na konferencji nauczycielskiej mają być także rozbierane i uchwalane cele klas, które ze względu na miejscowe stosunki potrzebują zmiany, tudzież przeprowadzenie ogólnego planu naukowego, tok nauki dla każdego przedmiotu przez wszystkie klasy ściśle przestrzegać się mający, nareszcie zasady karności i kary ciejsze wymierzać się mające. Jeżeli zajdzie potrzeba odstąpienia od przepisów powszechnych ustanowionych dla szkół ludowych w ogólności konferencja winna przedłożyć uchwały swoje za pośrednictwem powiatowej władzy szkolnej, władz szkolnej krajowej do rozstrzygnięcia.

§. 39. Na konferencji prezyduje przewodniczący szkoły a w razie jego nieobecności nauczyciel, którego on sam do tego wyznaczy. Jeżeli nie wyznaczy nikogo, natenczas przewodniczącym konferencji będzie najstarszy w służbie.

Wszyscy członkowie ciała nauczycielskiego obowiązani są znajdować się na posiedzeniach; w razie przeskody trzeba przewodniczącego zawiadomić. Członkowie konferencji nauczycielskiej prowadzą po kolej protokół rozpraw, zawierający postawione wnioski i powzięte uchwały, który ma być przez wszystkich obecnych podpisany i złożony w archiwum.

§. 40. Uchwały zapadają prostą większością głosów, w razie równości głosów rozstrzyga głos prezydującego.

Członkowie mają prawo składać wota oddzielne i w danym razie żądać przesłania protokołu do władz szkolnej powiatowej.

Przewodniczącemu przysługuje prawo wstrzymać wykonanie powziętej uchwały jeżeli takowa według jego zdania sprzeciwia się ustawie lub jest szkodliwą dla dobra szkoły. W tym razie jednak powinien postarać się natychmiast o rozstrzygnięcie władz szkolnej powiatowej.

Każdy członek ciała nauczycielskiego obowiązany jest wypełniać ściśle w swoim zakresie działania uchwały powzięte na konferencji nauczycielskiej.

VII. Podział klas.

§. 41. Szkoły ludowe przybierają nazwę od liczby klas, przy czem jednak nie liczą się klasy równorzędne; tak jest szkoła ludowa jednoklasowa, o dwóch klasach itd.

§. 42. Stosownie do liczby sił nauczycielskich uczniowie są albo wszyscy łącznie w jednej klasie, albo podzieleni na kilka klas.

Każda klasa, w której znajdują się dzieci rozmaitych stopni wieku i wykształcenia, rozpada się na kilka oddziałów.

§. 43. W szkołach o kilku klasach liczą się klasy od dołu do góry i nazywają się pierwsza, druga, trzecia klasa itd.

W podobny sposób przybierają nazwę rozmaite oddziały poszczególnych klas.

§. 44. Uczniowie dzielą się na klasy lub oddziały według stopnia swoich wiadomości, przyczem i wiek ich także odpowiednio uwzględniać należy.

Chłopców i dziewczęta po ukończeniu dwunastego roku życia należy, o ile to jest możliwe, uczyć oddziennie. W szkołach o czterech i więcej klasach rozdział ten bezwzględnie przeprowadzony być powinie.

§. 45. W szkołach jednoklasowych, jeżeli uczniów jest przeszło pięćdziesięciu, można ich podzielić na dwie grupy, z których każda w innej porze dnia naukę pobierać będzie. Wspólnie z grupą niższych stopni wieku uczyć się mają dziewczęta dwóch ostatnich stopni wieku.

§. 46. W szkołach o kilku klasach podział dzieci na klasy i oddziały stosownie do zachodzących okoliczności przedsiębierze ciało nauczycielskie (konferencja nauczycielska) i zaraz na początku roku szkolnego zawiadamia o tem władzę szkolną powiatową, za pośrednictwem władzy szkolnej miejscowości.

§. 47. W ciągu pierwszych lat czterech dzieci uczą się w szkole najmniej 18 a najwięcej 24 godzin tygodniowo, w następnych czterech latach nauki szkolnej zazwyczaj (§. 13) najmniej 24 a najwięcej 28 godzin.

W szkołach jednoklasowych w których nauka jest północna, pierwsza grupa ma 12, druga 18 godzin tygodniowo.

§. 48. Przenoszenie dzień z jednej klasy do drugiej, tudzież w klasie z jednego oddziału do drugiego następuje zazwyczaj z końcem roku szkolnego.

Dzieci wyjątkowo w ciągu roku szkolnego przyjęte umieści przewodniczący szkoły na podstawie odbytego z niemi egzaminu w tej klasie lub tym oddziale, który nabitym już wiadomościom odpowiada.

§. 49. Jeżeli w klasie są uczniowie rozmaitego wieku, skutkiem czego potrzebniem jest ugrupowanie na oddziały, nauczyciel powinien starać się o odpowiednie celowi zatrudnienie oddziałów których bezpośrednio nie naucza. Stosownie zarządzone używanie uczniów do powtarzania z drugimi i przerabiania działań nauki już wykładanych przez nauczyciela, nie jest wykluczone jeżeli się odbywa w obecności i pod nadzorem nauczyciela w ten sposób, że jest tylko pomocą w nauczaniu pośredniem.

VIII. O zakresie nauki.

§. 50. Ustanowienie materyalu dla nauki religii pozostawia się władz kościelnej z utrzymaniem w mocy wydanych w tym względzie postanowień prawnych (§. 5 ustawy państwej o szkołach ludowych); dopóki to nie nastąpi, trzymać się należy dotychczasowej praktyki.

Rozporządzenia władz kościelnej względem ćwiczeń religijnych oznajmi władz szkolna powiatowa przewodniczącemu szkoły za pośrednictwem władz szkolnej miejscowości. Gdyby co do rozmiarów tych ćwiczeń zachodziło nieporozumienie między władzą szkolną powiatową a władzą kościelną, natenczas władz szkolna krajowa w tym względzie rozstrzygnie.

Jest obowiązkiem szkoły aby przy ćwiczeniach religijnych zaprowadzonych w myśl §. 5 ustawy państweowej o szkołach ludowych, nauczyciele odnośnych wyznań nadzorowali uczniów pod względem dyscyplinarnym.

§. 51. Zakres nauki języka ma być następujący: Dokładne rozumienie tego co drudzy udzielają w języku ojczystym, zdolność ustnego i pisemnego wyrażania się poprawnie i płynnie; biegłość w czytaniu z czuciem tak drukowanego jak pisanego i dokładne rozumienie tego co się czyta, tak pod względem treści, jak i pod względem związku poszczególnych części. Przytem starać się należy o zastrzeżenie daru postrzegania, o jasność myśli i wzmacnienie pamięci.

Nauka języka zostaje w związku z nauką poglądu.

Ta zaczyna się oglądaniem, zgłębianiem i opisywaniem najbardziej znajomych przedmiotów w szkole, w domu i w otoczeniu. Od pierwszego początku szczególną zwracać należy uwagę na poprawność i dokładność w mówieniu, tudzież czystą wymowę.

Z uczniami wyższych stopni ćwiczenia te dalej prowadzić i rozszerzać należy. To, co w naturze i życiu jest dziecku bliskiem i zapomocą książk do czytania staje się zbliżonem, ma być na drodze poglądu udzielonem.

Dla uczniów niższych stopni z nauką poglądu łączyć się mają formalne ćwiczenia w mówieniu, przyczem należy ich zapoznać z najważniejszymi formami słów. Gramatyki teoretycznej nie należy użyć jako osobnego przedmiotu, lecz w tych ćwiczeniach ma się ją pomieścić.

W nauce czytania uczniowie niższych stopni powinni dojść do czytania wyraźnie, z biegłością mechaniczną i odpowiednio myśli.

Ćwiczenia pisemne z uczniami niższych stopni ograniczają się na przyswojeniu pewnej wprawy w odpisywaniu metodycznie kierowanem słów i zdań. Ćwiczenia pisemne mają także i ten cel, aby uczeń trwale sobie przyswoił formy języka używane w ćwiczeniach gramatycznych. Przy wszelkich ćwiczeniach pisemnych szczególną zwracać należy bacznosć na ortografię i interpunkcję.

Tak samo wciągnięcie uczniów średnich i wyższych stopni aby czytali poprawnie co do dźwięku i myśli, wprawnie i w sposób okazujący iż rzecz rozumieją, należy także do najważniejszych zadań nauki języka.

Formalne ćwiczenia gramatyczne, które mają się odbywać ustnie i pisemnie obejmują dla uczniów tych stopni poznanie form zdania prostego, poznanie głównych i pomocniczych części zdania, odmianę słów i słoworód.

Koniec nauki języka stanowi gramatyce rozpatrywanie zdania w rozmaitych jego formach.

Ćwiczenia pisemne uczniów średnich stopni obejmują wypracowania na wzór powiastek lub opisów czytanych i mówionych. Uczniowie wyższych stopni wypracowywać mają listy i kompozycje według podanych pomysłów, odpowiednich pojęciu uczniów, i obznajomić ich należy z formą i własnościami najważniejszych układów pisemnych, potrzebnych w życiu obywatelskim.

Ćwiczenia w deklamowaniu z pamięci wzorów prozy i poezji których jednak zrozumienie starannie wprzód ułatwić należy, mają być przedsiębrane z uczniami wszystkich stopni.

(Postanowienia dodatkowe dla Tyrolu, Czech, Morawii, Śląska, Styrii, Karynty, Krainy, Bukowiny, Dalmacji, Tryestu i Gorycy i Gradyską:

Dla szkół, w których drugi język krajowy wchodzi w naukę (§. 6 ustawy państweowej o szkołach ludowych), władza szkolna krajowa wyda bliższe rozporządzenia co do zakresu tej nauki i jej przeprowadzenia.

§. 52. Zakresem nauki rachunków jest: oparte na poglądzie zgłębienie pojęcia liczb i stósnku liczb o ile takowe wchodzą w zakres życia zwyczajnego. Wprawa w rozwiązywaniu ustnie i pisemnie zadań rachunkowych zdarzających się w życiu praktycznym. Jeżeli osiągnięcie wprawy mechanicznej jest jednym z głównych zadań, którego przy nauce rachunków nie można spuszczać z oka, to z drugiej strony ogólne wykształcenie umysłowe, jako cel także uwzględniać należy.

Z uczniami wszystkich stopni odbywać trzeba ćwiczenia rachunkowe ustne i pisemne w odpowiednim związku.

Uczniowie niższych stopni powinni nauczyć się wszystkich głównych działań arytmetycznych z liczbami od 1 do 100.

Dla uczniów średnich stopni następują ćwiczenia z większymi liczbami. Dalej ułatwia się im poznanie systemu dziesiętnego liczb, i ćwiczy ich w rachowaniu liczbami wielorakiem i ułamkami dziesiętnymi.

Uczniów wyższych stopni ćwiczyć należy w rachowaniu ułamkami zwyczajnymi, następnie unaocznić system miar, wag i monet krajowych i francuskich, i zastosować rachunki do potrzeb życia praktycznego.

Odpowiednio stosunkom miejscowym i przyszłemu powołaniu uczniów mają być głównie uwzględniane rachunki gospodarskie, przemysłowe lub proste kupieckie. Dziewczęta należy ćwiczyć szczególnie w rachunkach jakie zdarzają się w gospodarstwie domowem.

§. 53. Zadaniem nauki rysunku i nauki o figurach geometrycznych jest kształcić oko i rękę uczniów i wpoić im silnie jasne pojęcie i różnicę kształtów i rozmiarów; wprawa w przedstawieniu liniami proporei przestrzeni, rysowanie przedmiotów ograniczonych płaszczyznami jakież liniami prostymi i krzywymi, zręczność w rysowaniu z natury prostych przedmiotów. Wybór przedmiotów do rysowania powinien odpowiadać potrzebom życia praktycznego.

Uczniowie niższych stopni rysują przedmioty proste podług wzorów nakreślonych na tablicy szkolnej. Dla uczniów średnich i wyższych stopni udziela się naukę rysunku w związku z nauką o figurach geometrycznych, wprawiając uczniów najprzód w kreśleniu odnośnych figur. Zdolniejszych uczniów należy ćwiczyć w rysowaniu prostszych oraamentów, planów i map. Oznaczenie jak daleko ma się dojść z nauką rysunków tak w ogóle jak w każdej klasie w szczególności, zostawia się nauczycielowi; winien on jednak zwrócić także należytą uwagę na potrzeby dziewcząt pod względem nauki rysunku.

Nauka o figurach geometrycznych przeznaczona jest dla uczniów średnich i wyższych stopni. Poznać powinni: kąt, trójkąty, czworokąty i wielokąty, koło, elipsę, wielogran, ostrosłup, walec, ostrokrąg i kulę. Obliczanie powierzchni i objętości kończy naukę.

§. 54. W zakresie nauki pисания leży: Wprawa w wyraźnym, szybkiem i ile możliwości ładnym pisanu językiem wykładowym, a względnie drugim językiem krajowym, w szkołach niemieckich także literami łacińskimi.

Od początku należy przyzwyczajać uczniów, aby wszystko co piszą, nie tylko pięknie, lecz także ortograficznie, poprawnie i dokładnie pisali.

Naukę pisania należy od początku wprowadzić w ścisły związek z innymi przedmiotami szkolnemi.

§. 55. Nauka przedmiotów realnych ma na celu najważniejsze wiadomości z nauk przyrodniczych, geografii i historyi. Tu trzymać się należy tej zasady, że dla uczniów niższych i średnich stopni nauka ta łączy się z elementarzem i książkami do czytania, a dopiero uczniom wyższych stopni ma być wykładana oddzielnie.

§. 56. Nauka historyi naturalnej powinna wzbudzić w uczniach zajęci się naturą i przywiązanie do niej, obzajomić ich z najpowszechniejszymi ciałami przyrody, wdrożyć ich

do bystrego i dokładnego postęgania, tudzież do opisywania cech przedmiotów wziętych pod oględziny. Szczególnie zwracać należy uwagę na przyrodę krajową, w szkołach zaś wiejskich na przedmioty przyrody odnoszące się do rolnictwa, (gospodarstwa polowego, ogrodnictwa, sadownictwa, kultury kwiatów, jedwabnictwa, pszczelnictwa i hodowli bydła). O ile to jest możliwe należałoby opierać naukę na oglądaniu samych rzeczywistych ciał przyrody, gdy zaś to niewystarcza, używać rycin. Obznajomienie uczniów z systemem historyi naturalnej nie jest zadaniem ogólnej szkoły ludowej.

Dla uczniów niższych stopni nauka historyi naturalnej łączy się z nauką poglądu. Potrzeba obznajomić dzieci z pewną liczbą najważniejszych zwierząt i roślin ojczystych. Z tem należałoby połączyć odpowiednio naukę o ochronie zwierząt i roślin.

Dla uczniów średnich stopni książka do czytania służy za podstawę do nauki historyi naturalnej.

W wyższych klasach wiadomości już przyswojone, mają być rozszerzane. Ciała odznaczające się charakterystyką pomiędzy najważniejszymi grupami wszystkich trzech królestw, mianowicie zaś ciała, które użytecznością lub szkodliwością, szerokiem zastosowaniem w rzemiosłach i sztukach lub wywieraniem przeważnego wpływu, odznaczają się w gospodarstwie przyrody, przedewszystkiem uwzględnione były powinny. Tu należałoby dalej nieco dokładniejsza znajomość człowieka, i wykład najważniejszych działań nauki o zachowaniu zdrowia.

Naukę historyi naturalnej dopełnia najodpowiedniej ogród szkolny urządżony stosownie do miejsca i pór roku.

§. 57. Nauka fizyki ma na celu ułatwić poznanie i rozumienie najważniejszych zjawisk przyrody. Punkt wyjścia stanowią zjawiska przyrody i proste eksperymenta. Uczniom niższych stopni mówi się o najważniejszych zjawiskach przyrody przy nauce poglądu. Dla uczniów średnich stopni książka do czytania służy za podstawę, a samo czytanie nastręcza sposobność omawiania i objaśniania powtarzających się najczęściej zjawisk przyrody, tu należą: przybywanie i ubywanie ciepła (termometr), ciąg powietrza, ciśnienie powietrza (barometr, pompa), wiatr, rosa, szron, mgła, chmury, deszcz, śnieg, lód, palenie, ogrzewanie pomieszków.

Z uczniami wyższych stopni trzeba przejść wybór rozmaitych działań fizyki z uwzględnieniem ich pojęcia i starać się aby matyrał ten dokładnie zrozumieeli. Do wykładu fizyki przydać należałoby z chemii to, co jest koniecznie potrzebne do zrozumienia najpospolitszych procesów chemicznych w życiu domowem, w rolnictwie i przemyśle.

§. 58. Zadaniem nauki geografii i historyi jest aby z jednej strony zapomocą obznajomienia uczniów z ziemią ojczystą i najważniejszymi przejściami Austrii i jej mieszkańców, wzbudzić w nich miłość ku swojej prowincji i monarchii tudzież przywiązanie do cesarza i dynastii, z drugiej zaś strony aby zapomocą zarysów nauki o świecie rozszerzyć widokrąg umysłowy i uszlachetnić serce.

W zakresie nauki geografii leży: Przeglądowa znajomość fizycznych i topiecznych, etnograficznych i politycznych stosunków prowincji i monarchii, najważniejsze wiadomości o Europie i innych częściach świata z wyjaśnieniem właściwości ziemi; rozumienie pospolitych zjawisk, będących skutkiem kształtu, położenia i ruchu ziemi. Jako punkt wyjścia w tej nauce służy rozwijający się zwolna przed oczyma uczniów plan ich miejsca zamieszkania i jego okolicy; zarazem należałoby prowadzić uczniów powoli do dokładnego zrozumienia mapy.

Do zakresu nauki historyi należałoby: Znajomość historyi miejsca zamieszkania, prowincji i monarchii tudzież najważniejszych wiadomości z historyi powszechniej, mianowicie tych wypadków, które znajdują w bliskim związku z historią ojczystą, lub

wywarły ważny wpływ na rozwój ludzkości. Naukę tę, udziela się uczniom niższych stopni łącznie przy nżywaniu książek do czytania, a uczniom średnich stopni przy naucze geografii, głównie w formie biografii. W ostatnich latach nauczyciel powinien się starać o powtórzenie, zebranie w całość i chronologicznie uporządkowanie głównych ustępów tego, czego się uczniowie nauczyli.

W końcu należy obznać uczniów z głównymi zasadami konstytucyjnej ojczystej.

§. 59. Zadaniem nauki śpiewu jest obudzić zmysł muzyczny, dopomóż do wykształcenia dzieci pod względem estetycznym i uczuciowym i ożywić uczucie patryotyczne. W pierwszych latach ćwiczy się uczniów w śpiewaniu podług słuchu: głównym celem jest wyrobienie głosu i słuchu muzycznego. Uczniom wyższych stopni trzeba udzielać naukę śpiewu na zasadzie systemu nót. Pewną liczbę dobrych pieśni ludowych, które tak co się tyczy tekstu jak i melodyi mogą i w przyszłości mieć wartość dla uczniów, należy wpajać im w pamięć.

§. 60. Ćwiczenia ciała mają głównie służyć do tego, aby młodzież rozwijając się, nabierała za ich pomocą siły, zręczności, pewności siebie, odwagi i zmysłu porządku, a zarazem przyczyniać się do utrzymania świeżości ciała i umysłu. Tu należą ćwiczenia na komendę i wolne, gry gymnastyczne, a dla uczniów wyższych stopni, ćwiczenia z przyrządami, jeżeli się takowe znajdują. Ze względu na płeć ćwiczenia ciała powinny być po części inne dla chłopców, a inne dla dziewcząt.

§. 61. Jeżeli władza szkolna miejscowa życzy sobie aby oprócz wymienionych przedmiotów jeszcze inne weszły w zakres nauk udzielanych w szkole ludowej, rozstrzygnie o tem władza szkolna krajowa. Odnośna jednak nauka może mieć miejsce tylko w zwyczajnych godzinach szkolnych.

§. 62. Poszczególne przedmioty naukowe nie powinny występować bez związku ze sobą, lecz wszystkie mają być uważane jako jednolity materiał służący do kształcenia uczniów, należy je zatem traktować we wzajemnym ze sobą związku.

Dla przedmiotów naukowych, w szkole ludowej udzielanych, nie przepisuje się żadnej określonej metody.

Nadzorey szkolni powiatowi i krajowi mają jednak czuwać nad tem, aby unikano doświadczania rozmaitych metod. Nauczycieli winni przyswoić sobie metody uznane w umiejętności i praktyce a przyjęte przez konferencję nauczycielską.

§. 63. W każdym powiecie rzeczą jest powiatowej konferencji nauczycielskiej ustanowić plan nauki w granicach przepisów prawnych, a gdy krajowa władza szkolna poda do wiadomości plany normalne, także z uwzględnieniem takowych i rozdzielić materiał naukowy na rozmaite klasy i oddziały. Przytem należy uwzględnić odpowiednio rozmaite kategorie szkół ludowych. Uchwały należy przedłożyć władz szkolnej powiatowej do zatwierdzenia.

Plany nauk dla szkół praktycznych połączonych z zakładami do kształcenia nauczycieli ustanawiają ciała nauczycielskie tych zakładów i przekładają je do zatwierdzenia władz szkolnej krajowej.

Każdy nauczyciel winien spełnić żądania ustanowione tym sposobem dla każdej klasy i każdego oddziału i za dotrzymanie zakresu klas i oddziałów jest odpowiedzialny nadzorującym władzom szkolnym.

Tak konferencje nauczycielskie jak i władze szkolne powinny pamiętać że ustanowione w §§. 51 do 60 zakresy nauki uważane są obecnie jako najszersze, które w ogólnej szkole ludowej osiągnięte być mają, takie zatem w myśl §. 3 ustawy państowej o szkołach ludowych mogą być w szkołach dwu- i jednoklasowych według potrzeby ścieśnione.

§. 64. Rozkład godzin proponuje w szkołach jednoklasowych nauczyciel, w szkołach o kilku klasach konferencja nauczycielska, poczem przedkłada się go władz szkolnej po-

wiatowej, (w szkołach praktycznych przy zakładach do kształcenia nauczycieli władzy szkolnej krajowej) do zatwierdzenia.

Zatwierdzone rozkłady godzin powinny być w odnośnych izbach szkolnych wywieszone w miejscu widocznem.

IX. O egzaminach i świadectwach.

§. 65. Z końcem każdego roku szkolnego mogą się odbywać według zdania miejscowościowej władzy szkolnej, egzaminy publiczne. Głównym ich celem jest obznanieć rodziców z działalnością szkoły i w szerszych kołach gminy szkolnej wzmacnić żywą dla spraw szkolnych współudział. Władza szkolna miejscowa winna porozumieć się z przewodniczącym szkoły co do sposobu i czasu odbycia egzaminu publicznego i donieść o tem władz szkolnej powiatowej, która w czasie właściwym wyznaczy dzień egzaminu i ustanowi osobę do przewodniczenia temuż.

Zamiast egzaminów rocznych lub w związku z niemi mogą odbywać się uroczystości szkolne.

§. 66. Wydawanie świadectw w ogólnych szkołach ludowych ograniczyć należy na świadectwa ukończonej i odbytej nauki wspomnione w oddziele III niniejszego regulaminu szkolnego. Dopóki trwa obowiązek uczęszczania do szkoły, świadectwo szkolne (świadectwo uczęszczania), może być wystawione tylko na uzasadnioną prośbę rodziców lub ich zastępców; na takim świadectwie cel jego wyraźnie wymienionym być powinien.

O moralnym zachowaniu się i postępach dzieci należy jednak zawiadamiać rodziców lub ich zastępców pisemnie, cztery razy w ciągu każdego roku szkolnego (zawiadomienia szkolne).

§. 67. Te zawiadomienia szkolne powinny zawierać zdanie o uczęszczaniu do szkoły, zachowaniu się moralnym i postępach ucznia, a to słowami przepisanemi w §. 20.

§. 68. Rodzice obowiązani są stwierdzić podpisem, iż otrzymali od nauczyciela zawiadomienie szkolne. Gdyby tego potwierdzenia odmawiano, nauczyciel zażąda pomocy władz szkolnej miejscowości.

§. 69. Egzamina z uczniami prywatnymi, dopóki ci znajdują się w wieku obowiązującym uczęszczać do szkoły, mogą być przedsiębrane w każdej publicznej szkole ludowej, tylko wyjątkowo, na uzasadnione żądanie rodziców lub ich zastępców; w wystawić się mającym świadectwie cel jego za każdym razem wyraźnie wymienionym być powinien.

Co do taksy egzaminacyjnej obowiązuje postanowienie zawarte w §. 16.

X. O środkach do uczenia i do uczenia się.

§. 70. Każda szkoła powinna być zupełnie zaopatrzona w potrzebne środki do uczenia i do uczenia się służące. Względem dostarczenia tychże przewodniczący szkoły winien zwrócić się do władz, ustawą do tego powołanej.

§. 71. W każdej szkole powinny się znajdować według potrzeby przynajmniej następujące środki do uczenia:

- a) przyrządy do pierwszej nauki czytania;
- b) przyrząd unaoczniający do pierwszej nauki rachunków;
- c) ryciny do nauki poglądu;
- d) glob;
- e) po jednej mapie ściannej półkuli ziemskich, kraju rodzinnego, monarchii austriacko-węgierskiej i Palestyny;

- f) wzory do nauki rysunku;
- g) mały zbiór przedmiotów przyrody krajowej i prostych aparatów fizycznych;
- h) biblioteka szkolna.

§. 72. Środki do uczenia się które konferencja nauczycielska przeznaczy dla każdej klasy lub oddziału, powinny znajdować się w rękach wszystkich uczniów.

Oprócz potrzebnych książek szkolnych każde dziecko uczęszczające do szkoły powinno posiadać tabliczkę do pisania, a uczniowie wyższych stopni zeszyty do pisania i do rysunków według polecenia nauczyciela.

Książek szkolnych i innych środków naukowych powinni dzieciom dostarczyć rodzice lub ich zastępcy, w razie zaś udowodnionego ich ubóstwa, osoby do tego na moce ustawy obowiązane.

XI. O szkołach robót ręcznych kobiecych i gospodarstwa domowego.

§. 73. W ogólnych szkołach ludowych koniecznymi przedmiotami naukowemi dla dziewcząt są ręczne roboty kobiece i nauka gospodarstwa domowego.

Władze szkolne powiatowe powinny zatem na wniosek lub po wysłuchaniu władz szkolnych miejscowości urządzić szkoły robót albo połączone z szkołami ludowemi albo od nich oddzielone.

W samoistnych szkołach dla dziewcząt, szkoła robót powinna zawsze stanowić osobny oddział.

Nauka w takowych powinna być udzielana poza obręcem czasu szkole ludowej w §. 47 na naukę wyznaczonego, przynajmniej przez sześć miesięcy w roku szkolnym.

§. 74. Liczbę godzin nauki w tygodniu wyznaczy władza szkolna powiatowa.

§. 75. Nauczycielka może nauczać najwięcej 40 uczniów jednocześnie. W razie większej liczby uczenie trzeba urządzić oddziały równorzędne.

§. 76. Władza szkolna powiatowa oznacza od którego kursu rocznego szkoły ludowej ma się rozpocząć naukę.

§. 77. Na żądanie rodziców lub ich zastępców władza szkolna miejscowa może udzielić uwolnienie od uczęszczania do szkoły robót, tym dziewczętom, których stosunki spodziewać się każdą, że potrzebną tę naukę otrzymają na innej drodze.

§. 78. Nauka robót ręcznych ma obejmować:

Szycie, przedewszystkiem białe;

Cerowanie, tak pończoch, jak i wszelkich innych materyi;

Znaczenie bielizny;

Przykrawanie wszelkich robót do szycia w szkole wykonywanych.

Przedewszystkiem powinno być uwzględniane to, co jest niezbędnem w gospodarstwie obywatelskiem; roboty sztuczne dopiero wtedy mogą być udzielane, gdy uczennice nabędą potrzebnej wprawy w zwykłych robotach kobiecych.

Życzenia rodziców co się tyczy robót o tyle tylko mogą być uwzględniane, o ile się to nie sprzeciwia porządkowi szkolnemu i regulaminowi.

§. 79. Nauka gospodarstwa domowego ma obejmować:

- a) Wiadomości o materyach do pracy używanych, mianowicie co się tyczy ich pochodzenia, przyrządzenia i ceny;
- b) wiadomości o najważniejszych artykułach żywności, ich zakupnie i użyciu;
- c) wiadomości o pracy ręcznej, jej rozmaitych rodzajach i rozliczniem zastosowaniu;
- d) wiadomości o narzędziach i sprzętach potrzebnych w gospodarstwie domowem;
- e) wiadomości o pomieszkaniu ludzi i pielęgnowaniu chorych.

Przedmioty należące do zakresu nauki gospodarstwa domowego rozdzielić należy na wyższe kursa szkoły.

§. 80. Uczennice powinny przynosić z sobą narzędzia i materiały potrzebne do nauki. Jeżeli tego zaniedbują, należy sklonić rodziców lub ich zastępców za pośrednictwem władz szkolnej miejscowości, aby dostarczyli czego niedostaje. Jeżeli zaś rodzice lub ich zastępcy nieuczynią zadosyć wczwaniu, władza szkolna miejscowa ma postarać się o zakupno na ich koszt.

Dla ubogich dostarczą co potrzeba osoby prawnie do tego obowiązane.

§. 81. Władzy szkolnej miejscowości wolno poruczyć komitetowi kobiecemu z grona członków gminy bezpośredni nadzór nad szkołą robót kobiecych.

Zadaniem tego komitetu będzie odwiedzać zakład od czasu do czasu i władzy szkolnej miejscowości przedkładać wnioski mające na celu podniesienie szkoły.

§. 82. Względem uczęszczania do szkoły robót, uwalniania uczennic, karności szkolnej, obowiązków nauczycielek, egzaminów i świadectw, obowiązują w ogólności postanowienia przepisane dla szkół ludowych. Jeżeli szkoła robót jest połączona ze szkołą ludową, natenczas ma brać udział w egzaminie rocznym lub uroczystości szkolnej, przyczem roboty ręczne uczennic powinny być wystawiane, aby je każdy mógł obejrzeć. Podobnież świadectwa takich szkół robót wydają się łącznie z świadectwami szkoły ludowej.

Postanowienie końcowe.

§. 83. Formularze rozmaitych pism urzędowych (metryk szkolnych, dzienników, katalogów, świadectw, zawiadomień szkolnych itd.) przepisuje szkołom władza szkolna krajowa i udziela potrzebne w tym względzie instrukcje.

